

Ku dhaqan Xafiis D.

FAAFINTA

الرسمية

OFFICIAL

RASMIGA AH

الجريدة

BULLETIN

EE JAMHUURIYADDA SOOMAALIYA

Sanadka 7aad

FAAFIN SANADLE

Muqdisho

2019

**Waaxda Maamulka Faafinta Rasmiga ah
Ee Xafiiska Garyaqaanka Guud ee Dawladda**

Uruurinta Sharciyada iyo Wareegtooyinta ee Jan-December 2019

Qiiimaha waa \$XXX Dollar, lambar waliba – **RUKUNKA:** Sanaddii waa \$XXX Dollar, Soomaaliya gudaheeda – Dibaddeedana waa \$XXX Dollar. Rukunka la weydiisto waqtiga loo gooyay wuxuu ka bilaabmaa 1 Janaayo. Qiiimaha Qoritaanku F.R halkii sadar iyo wixii ka yar waa \$XXX Dollar – Rukunka iyo Qoritaanku waxaa la weydiistaa Laanta Maamulka Faafinta Rasmiga ah – Lacagta waxaa lagu bixiniyaa Xafiiska Canshuuraha ee Wasaaradda Maaliyadda.

KOBNIIN

BOGGA KOOWAAD

SHARCI

W.M

BOGGA LABAAD

XEER

BOGGA SEDDEXAAD

TALOOYIN, ISGAARSIIN, OGAYSIIS, IWM

SANADKA

2019

Ujeeddo: Go'aan Gole Ansixinta Siyaasadda Aqoonsiga Dadweynaha***Ra'iisul Wasaare Ku-xigeenka Xukuumadda JFS***

Markuu Arkay: Qodobka 99^{aad}, (a), (b) iyo (e) ee Dastuurka KMG

Markuu Arkay: Qodobka 100^{aad}, (a), iyo (d) ee Dastuurka KMG

Markuu Arkay: Soo jeedinta Wasiirka Arrimaha Gudaha, Dib-u-heshiisiinta iyo Federaalka, kuna saabsan codsi ansixinta Siyaasadda Aqoonsiga Dadweynaha

Markuu Arkay: Go'aanka Golaha Wasiirrada ee summaddiisu tahay **SHGW.00.66.02.19** ee **28/02/2019** kuna saabsan ansixinta "**Siyaasadda Aqoonsiga Dadweynaha**" oo uu Goluhu cod buuxa ku ansixiyey.

Markuu Tixgeliyey: Muhiimadda ay leedahay Siyaasadda Aqoonsiga Dadweynaha

Wuxuu Xeeriyay:**Qodobka 1aad**

Go'aanka Golaha Wasiirrada ee summaddiisu tahay **SHGW.00.66.02.19** ee **28/02/2019** kuna saabsan ansixinta "**Siyaasadda Aqoonsiga Dadweynaha**" oo uu Goluhu cod buuxa ku ansixiyey.

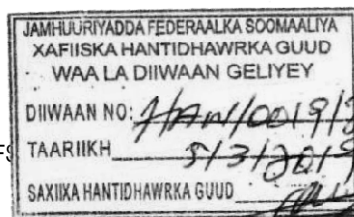
Qodobka 2aad

Waxa Wasaaradda Arrimaha Gudaha, Dib-u-h eshiisiinta iyo Federaalka loo igmaday in ay **hirgeliso, meel-marisana Siyaasadda Aqoonsiga Dadweynaha.**

Qodobka 3aad

Siyaasadda Aqoonsiga Dadweynaha, waxa ay dhaqan-gelaysaa marka uu saxiixo Ra'iisul Wasaare Ku-xigeenka Xukuumadda Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya, waxaana lagu soo saarayaa Faafinta Rasmiga ah ee Jamhuuriyadda Federaalka Soomaaliya.

Mudane Mahdi Maxamed Guuleed "Khadar"
Ku-Simaha Ra'iisul Wasaaraha Xukuumadda JFS
Ahna Ra'iisul Wasaare Ku-Xigeenka Xukuumadda JFS

**JAMHUURIYADDA FEDERAALKA SOOMAALIYA
WASAARADDA ARRIMAHA GUDAHA, FEDERAALKA
& DIB-U-HESHIISIINTA**

**SIYAASADDA
DIWAANGELINTA & AQOONSIGA
DADWEEYNAHA SOOMAALIYEED**
(Identification & Registration Policy Document)

February 2019

HORUDHAC

Xiriirka iyo kalsoonida ka dhaxeeya dawlad iyo shacbigeeda waxay ka mid yihiin tiirarka asaasiga ee dawladda. Arrintaas waxay horseeddaa wada shaqayn, nabad-gelyo, maamul-wanaag, iyo horumar qaran ee lagu nagaado.

Haddaba si Soomaaliya ay u hesho xiriir adag ee u dhexeeya dawladda iyo shacbigeeda waxaa lagama maarmaan ah jiritaanka nidaam diiwaangelineed oo casri ah oo lagu aqoonsado shaqsi kasta ee ku nool dalka, isla markaana ah nidaam si siman ugu furan dadweynaha.

Dawladda horumaray iyo inta badan kuwa soo koraya, waxaa maanta ka jira nidaamyo casri ah ee lagu diwaangeliyo laguna aqoonsado shaqsiyaadka ku nool dalkooda.

Nasiib darro, Soomaaliya kama jiro nidaam dawli ah ee diiwaangelineed iyo aqoonsi ee ku baahsan dalka. Nidaamkaas waxaa looga maarmeyn in dadku noqdaan kuwa muuqda ee leh lambar mardhac ah (Unique ID Numbers) iyo “Kaarka Aqoonsiga” (Identity Card) ee lagu saleeyo xog-dhalyada laguna aqoonsado shaqsiyaadka inta uu nool yahay isla markaasna fududeeyo bixinta adeegyada bulsho.

Sidaas darteed, Wasaaraddu waxay go'aansatay in Dalka laga hirgeliyo nidaam diiwaangelin iyo aqoonsi casriyeeyan oo mideeya dhammaan nidaamyada aqoonsi ee jira, waxayna diyaarisay siyaasadda aqoonsiga iyo diiwaangelinta dadweynaha

Siyaasadda Aqoonsiga iyo Diwaangelinta ee Dawladda Federaalka Soomaaliya waxay hagaysa naqshadaynta, sharciyeeynta, hirgalinta, iyo maamulka diiwaangelinta iyo aqoonsiga dadweynaha iyadoo laga faa'iidayo teknoolojiyada casriga ah.

Waxayna ka kooban tahay Qodobada hoos ku qoran:
Qaabka Loo

1. Ujeedada Aqoonsiga iyo Diwaangelinta dadweynaha.
2. Nooca Aqoonsiga Dalka Laga Hirgalinayo

3. Nooca Hor-Xogta la uruurinayo
4. Bixinta Lambarka Iyo Kaarka Aqoonsiga.
5. Xuquuqda helitaanka aqoonsiga.
6. Ilaalinta Iyo Asturnaanta Xogta Dadweynaha
7. Xiriirka Ka Dhaxeeya Aqoonsiga Dadweynaha Iyo adeegyada guud.
8. Hey'adda Aqoonsiga iyo Diiwaangelinta Dadweynaha
9. Qaab-Dhismeedka Hay'adda Aqoonsiga iyo Diiwaangelinta Dadweynaha.
10. Xilka iyo awoodaha Hay'adda Aqoonsiga iyo Diiwaangelinta Dadweynaha.
11. Qaabka Sharciyeeynta Nidaamka Aqoonsiga.
12. Miisaaniyadda iyo dakhliga hey'adda.

1) Ujeedada Aqoonsiga iyo Diwaangelinta Dadweynaha (Purpose of the Identification and Registration System)

Ujeeddada nidaamka diwaangelinta iyo aqoonsiga waa sameynta **Xog-Dhig Aqoonsi** (*Identity Database*) ee heer qaran ee lagu keeydiyo xogta asaasiga ee dadweynaha, xog-dhiggaas oo leh ujeedooyinka hoose:

- a) In la isticmaalo xog-dhalyada (Biometric data) oo khaas u ah qofka la diiwaangelinayo
- b) In hey'adda Aqoonsiga iyo Diiwaangelintu ayada oo adeegsaneysa xog- dhigga (database) ay bixiso lambar aqoonsi mardhac ah (unique) iyo kaar aqoonsi qofka la diiwaangeliyey.
- c) In ay suurto geliso iswaafajinta xoqaha aqoonsiyada kala duwan ee dalka.

d) In la sameeyo hab amaan ah oo lagu kalsoonaan karo oo lagu keydiyo, nidaamiyo laguna maamulo xogta asaasiga ee muhiimka ah ee dadweeynaha .

e) In la sameeyo nidaam lagu qanci karo oo u suurto gelineysa qof kasta oo diiwaangashan in uu u cadeyn karo xogta ugu jirta Xog-dhigga cid kale oo u codsata si waafaqsan sharciga.

2) Nooca Aqoonsiga Dalka laga hirgalinaayo (Type of the Identification System)

Nooca aqoonsiga dalka laga hirgalinayo waa aqoonsiga loo yaqaano “Aqoonsiga Xog-dhalyada” (Biometric ID) oo muujinayo sifooyinka guud ee muhiimka ah ee tilmaamayo shaqsiga isla markaasna xaqiijinaya jiritaankiisa laguna keeydinayo “Xog-dhig Dhexe” oo amaan ah oo suuro gelinaayo in qoflwaba galo diiwaanka halmar kaliya. Sifooyinka waxaa ka mid ah xogta dabiiciga iyo xogta guud ee tilmaamaysa shaqsiga sida magaca, jinsiga, waqtiga iyo goobta dhalasho, sawirka wajiga, xog-dhalyada (biometric data) oo ay ka mid yihiin sawirka , faraha iyo xog-dhalyada kale.

3) Nooca Hor-Xogta la uruurinayo

Xogta la uruurinayo waa mid **asaasi ah** oo kooban, si toos ahna ula xariirta ujeeddada khaaska ah ee Diwaangelinta iyo Aqoonsiga Dadweeynaha, waxaana ka mid ah xogtaas :

a) Magaca shaqsiga, magaca aabaha, iyo kan awoowaha

b) Saddexda magac ee hooyada

c) Waqtiga dhalashada

d) Goobta dhalashada

e) *Jinsiga shaqsiga*

f) *Xaaladda Gaarka sida Guurka, Geerida, iwm*

g) *Goobta deegaanka shaqsiga*

h) *Lambarka telefoonka iyo email-ka*

i) *Sawirka wajiga*

j) *Xog-dhalyada (biometric) oo ay ka mid yihiin sawirka iyo faraha.*

4) Bixinta Lambarka Iyo Kaarka Aqoonsiga Lambarka aqoonsiga qofka waa tirsi u gooni ah oo uu yeelanayo qof kasta oo la diiwaangeliyey, **tirsiga** Soomaaliya laga hirgalinayo ma yeelanayo astaamo gaar ah oo muujinayo sifooyinka shaqsiga.

Waxaa keliya ee tirsiga looga gol'leeyahay waa in uu shaqsigu dalka u **tirsan yahay**, kana **muuqanayo** adeegyada loo fidiyo bulshada. Hawl-dhac (transaction) kasta ee shaqsigu galayo waa in uu ka muuqdaa tirsigiisa. Waxaa shaqsiga la siin karaa tirsi marka uu dhasho ama marka u horreeysa uu soo dalbado aqoonsi.

Kaarka Aqoonsiga: Ka dib marka shaqsiga la siiyo **tirsiga**, hadduu qaangaar yahay, waxaa la siinayaa “**Kaarka Aqoonsiga**” oo muujinayo xog-shaqsiyeedka lagu xaqiijin karo jiritaankiisa iyo lahaanshaha kaarka uu sito. Da'da qaangaarnimo waa 18 (toban iyo sideed) sano.

Xogta ku xusan “**Kaarka Aqoonsiga**” waa qayb ka mid ah xogta asaasiga sida:

- 1) Saddexda magac ee kala ah magaca shaqsiga codsanyo aqoonsiga, magaca aabaha, iyo magaca awoowaha
- 2) Waqtiga iyo goobta uu ku dhashay
- 3) Waqtiga la bixiyey karaka
- 4) Jinsiga shaqsiga
- 5) Goobta deegaanka shaqsiga
- 6) Sawirka wajiga
- 7) “Chip” keydinayo xog muhiim ah oo muuqaal ahaan daahsoon

5) Xuquuqda helitaanka aqoonsiga.

Shaqsi kasta ee **si joogto** ah(permanent) ugu nool dalka wuxuu xaq u leeyahay qaadashada aqoonsi si uu u muuqdo ugana qayb galo adeegyada dalka ka jira. Waana in la diwaangeliyo.

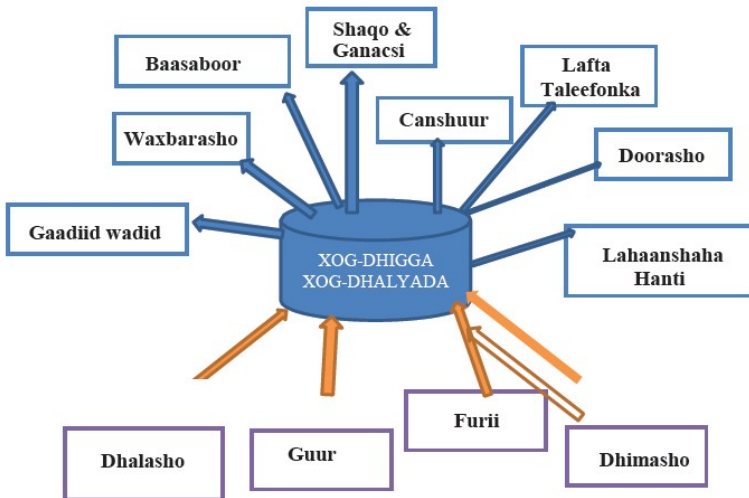
6) Ilaalinta Iyo Asturnaanta Xogta Dadweeynaha (Data Protection and Privacy Rules)

Dawladda Soomaaliyeed iyo Hay'adda maamulayso xogta aqoonsiga dadweeynaha waxaa waajib ku ah ilaalinta iyo asturnaanta xogta. Khaas ahaan, waxaa xogta shaqsiga lagu maareeynayaa shuruudo ay ka mid yihiin kuwa hoos ku xusan:

- a) In xogta lagu keydiyo goob amaan ah (*Save data in secure sites*)
- b) In si joogta ah xogta isku mar loogu guuriyo ugu yaraan labo asal-keydiye (*Backup data simultaneously into two locations at minimum*)
- c) Waa in xogta lagu guuriyaa asal-keydiyaha uguyaraan hal mar 15kii daqiiqaba (*Backup data every 15 minutes*)
- d) Waa in si joogta loo tijaabiyaa xogta la guuriyey si loo hubiyo in ay hagaagsan tahay (*Test the backup regularly to ensure it is good*)
- e) In la tababaro lana cayimo farsamayaqaano tiro yar ee leh awoodaha eegidda iyo wax ka-beddelka xogta (read access and write privileges)
- f) In laga ilaaliyaa xog-dhigga dadweeynaha xadgudubyada
- g) In la hirgaliyaa qaab farsamo ee lagula soconayo haddii ay dhacaan xad- gudubyo
- h) In la diyaariyaa farsamayaqaano takhasus kuleh ilaalinta iyo asturnaanta xogta

- i) In la iska dhowro uruurinta xogta aan loo baahnayn ee ku saabsan shaqsiga Waa in qodobada ilaalinta iyo asturnaanta xogta ee kor ku xusan badiba la hirgaliyo iyadoo la isticmaalayo heerka naqshadda xog-dhigga (*implemented at database-level*) ee aan lagu samayn qaybta hore ee barnaamijka maamulayo aqoonsiga (*database-level rather than application level*).

7) Xiriirka Ka Dhaxeeya Aqoonsiga Dadweynaha Iyo adeegyada guud.

8) DHISMAHA MAAMUL AQOONSI IYO DIWAANGELINEED

(Establishment of the Identification & Registration Entity)

1. Waxaa la dhisayaa Hey'adda aqoonsiga iyo Diiwaangelinta dadweymaha taas oo ah mid madax-banaan maamul ahaan balse lamaane la'ah Wasaaradda Arrimaha Gudaha Federaalka iyo Dib-u-heshiissinta
2. Wasaaradda Arrimaha Gudaha, Federaalka iyo Dib-u-heshiissinta ayaa ha'yadda ku leh awood hogaamin, toosin, kormeer iyo ilaalin guud

3. Hay'addu Waxey leedahay shakhsiyadda qaamuuni ah iyo shaabadda guud (Common Seal)
4. Hay'addu waxbeey dawcwayn kartaa wana la dacweyn karaa si waafaqsan sharciga dalka.

9) Qaab-Dhismeedka Hay'adda Aqoonsiga iyo Diiwaangelinta Dadweynaha.

Hay'addu si ay hawsheed u fuliso, waxay yeelanaysaa qaab dhismeedka so socda:

- A. Gudoomiyaha Hey'dda.
- B. Guddiga Sare ee Maamulka (Board of Directors) oo ka kooban sagaal xubnood.
- C. Agaasime Guud.
- D. Waaxyo, qaybo iyo shaqaale u gaar ah.
- E. Xarun dhexe oo ku taala Muqdisho.
- F. Xarumo ay ku yeelaneyso Gobollada iyo Degmooyinka Dalka.

10) Xilka iyo awoodaha Hay'adda Aqoonsiga iyo Diiwaangelinta Dadweynaha

1. Abuurista, maamulka, dayactirka iyo hawlgelinta xog-dhigga dhexe ee keydka xogta aqoonsiga asaasiga ah ee dadweynaha iyo soo saaridda karaka aqoonsiga si waafaqsan sharciga.
2. Diiwaangelinta dhammaan dadweynaha sida joogtada ah ugu nool dalka.
3. Sameynta Lambar aqoonsi (Tirsi) mardhac ah iyo kaar aqoonsi qof kasta oo la diiwaangeliyey.
4. Keydinta xogta aqoonsiga dadweynaha iyo isticmaalkeeda goorta loo baahdo.
5. Ilaalinta xogta aqoonsiga dadweynaha.
6. La sameynta xiriir iskaashi iyo wadashaqeyn adag dhammaan hey'adaha iyo xog-dhigyada kale ee laxiriira aqoonsiga dadweynaha.

7. La sameynta xiriir iskaashi iyo wadashaqeyn adag dhammaan hey'adaha gaarka loo leeyahay iyo kuwa dowliga ah ee u baahan isticmaalka xogta aqoonsiga dadweynaha.
8. Hubinta in shuruudaha diiwaangelinta iyo caddaynta jiritaanka shaqsiga la buuxiyey.

11) QAABKA SHARCIYEEYNTA NIDAAMKA AQOONSIGA (Legal Framework Process)

Dhismaha nidaam diwaangelineed iyo aqoonsi waxaa lagu saleeynayaa sharciyo laga soo ansixiyo **Golaha Wasiirada** iyo **Golaha Sharci-dejinta** ee dalka, hasa- yeeshee, iyadoo la tixgalinayo baahida deg-degga ah ee lo qabo diwaangelin iyo aqoonsi, waa in ay **sharciyeynta** iyo **dhismaha** maamulka Diwaangelinta iyo Aqoonsiga Dadweeynaha loo maraa siyaasad ay ansixiyaan Golaha Wasiirrada. Siyaasaddan waxaa la go'aaminayaa kaddib markii:

1. la horgeeyo **Golaha Wasiirrada** talo soo jeedin la xariirta baahida deg-degga ah ee loo qabo dhismaha nidaam aqoonsi ee sharciyeysan, iyadoo sal looga dhigo:
 - a) Anixinta **Siyaasadda Diwaangelinta** iyo **Aqoonsiga Dadweeynaha** (ID Policy) ee qeexaysa nidaamka diwaangelinta iyo aqoonsiga dalka (qoraalkaan)
 - b) Hirgalinta heshiiskii mashruuca aqoonsiga ee lala saxiixday **Dowladda Pakistan** iyo
 - c) Hirgalinta Qodobka **66aad** ee **Sharciga Isgaarsiinta Qaranka** ee la xariira diwaangelinta lafta (SIM Card Registration)
 - d) Tixgelinta warqaddii ballanqaadka ee Ra'iisul Wasaaraha u diray Bankiga Adduunka ee la xiirtay hirgelinta aqoonsiga dadweynaha, ayadoo wadatashi guud la sameynayo
2. Soo jeedinta Wasaaradda Arrimaha Gudaha, Federaalka iyo dib-u-heshiisiinta magacyada sagaalka xubnood ee Guddiga Maamulka iyo ansixinta Golaha Wasiirrada
3. In Wasaaradda Arrimaha Gudaha, Federaalka iyo dibu- heshiisiinta ay magacaawdo Agaasimaha Guud ee hay'adda madaxa bannaan
4. In Wasaaradda Arrimaha Gudaha, Federaalka iyo dibu- heshiisiinta ay dhamaystirto qaab-dhismeedka hay'adda madax banana si

hay'addu u guda gasho hawlaha diwaangelinta iyo aqoonsiga dadweeynaha

5. In Wasaaradda Arrimaha Gudaha iyo Federaalka ay si xawli ah u diyaariso shuruuc buuxda ee lagu maamulo hay'adda oo laga ansixiyo *Golaha Wasiirada iyo Baarlamaanka si* Madaxweynaha Jamhuuriyaddana uu ku soo saaro xeer Madaxweyne
6. Wasaaradda Arrimaha Gudaha, Federaalka iyo dib-uheshiisiinta ayaa mari doonta isla hannaanka soo jeedinta iyo magaacabista iskugu jira markii ay qof ka mida Guddiga Sare ee Maamulka iyo shaqaalaha hay'adda xil ka qaadis mutaysto.

12) MIISAANIYADDA IYO DAKHQLIGA HAY'ADDA (Budget and Revenue of the Entity)

Hay'adda Diwaangelinta iyo Aqoonsiga Dadweeynaha waa hay'ad dawli ah. Miisaaniyaddeda iyo daqligeedu waxay ka kala imaanayaan ilaha soo socda:

- a) Miisaaniyad sanadeedka xukuumadda
- b) Taakulayn miisaaniyadeed ee ka imaan karta deeqbixiyaasha gudaha iyo dibedda
- c) **“User Fee”** oo ah lacagta lagu dalaci karo:
 - 1) Shirkadaha iyo hay'adaha loo qabanayo hawlaha la xariira aqoonsiga
 - 2) Shaqsiyaadka loo qabta hawlaha aqoonsiyada sida codsiyada “Kaarka Aqoonsiga” dhuma, kuwa deg-degga ah, iyo bahiyada kale ee gaarka

GABO-GABO

Dokumentigaan wuxuu qeexayaa siyaasadda diwaangelinta iyo aqoonsiga Dawladda Soomaaliyeed.

Waxaana lagu soo bandhigay dhowr qodob oo ay ka mid yihiin:

- a) Ujeeddada Nidaamka Diwaangelinta Iyo Aqoonsiga Dadweeynaha Soomaaliyeed
- b) Nooca Iyo Isticmaalka Aqoonsiga Dadweeynaha
- c) Nooca Xogta La Uruurinayo
- d) Yoolka Lambarka Iyo Kaarka Aqoonsiga
- e) Qaabka Loo Bixinayo Lambarka iyo Kaarka Aqoonsiga
- f) Xaq U Yeelashada Aqoonsiga
- g) Xiriirka Ka Dhaxeeya Aqoonsiga Dadweeynaha Iyo Jinsiyadda
- h) Xiriirka Ka Dhaxeeya Aqoonsiga Iyo Diwaangelinta Rayidka
- i) Qaab-Dhismeedka Hay'adda Aqoonsiga
- j) Naqshadda Farsamada Nidaamka Aqoonsiga
- k) Ilaalinta Iyo Asturnaanta Xogta

Qodobadaas waxay hagayaan arrimaha hoos ku xusan:

- 1) Naqshadda xog-dhigga iyo barnaamijka kombiyuutar ee la naqshadaynayo
- 2) Isticmaalka, maamulka, iyo dayactirka xogta
- 3) Qaabka ay farsamayaaqanada u shaqaynayaan
- 4) Qaabka xogta loogu guurinayo asal-hayaha
- 5) Qaabka xogta loo ilaaliyo
- 6) Qaabka loo bixinayo aqoonsiga.

***** **Dhammaad*******